

Vastaus kirjalliseen kysymykseen opintolainahyvityksen ulottamisesta ammatillisten oppilaitosten opiskelijoihin

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Outi Alanko-Kahiluodon/vihr. ym näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 740/2022 vp:

Aikooko hallitus selvittää mahdollisuutta ulottaa opintolainahyvitys myös ammatillisten oppilaitosten opiskelijoihin?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Opintolainahyvitys kohdentuu tällä hetkellä määräajassa korkeakoulututkinnon suorittaneille opintovelallisille. Hyvityksen tarkoituksena on ollut kannustaa valmistumaan tavoiteajassa ja olla siten myös työurien pidentämistä edistävä. Lisäksi tavoitteena oli parantaa lainan käyttökelpoisuutta opiskeluaikana ja turvata velallisen tilannetta lainan takaisinmaksun alkaessa. Esimerkiksi Valtiontalouden tarkastusviraston ja Kelan selvitysten mukaan opintolainahyvityksellä näyttäisi olevan yhteys lainan käytön kasvuun ja opintoaikojen lyhenemiseen korkea-asteella.

Aluksi tulisikin arvioida sitä, onko nykyisenkaltaisen opintolainahyvitys tehokas ja tarpeellinen keino ammatillisen koulutuksen läpäisyn parantamiseksi ja velkaongelmien ehkäisemiseksi. Samalla tulisi selvittää millaisilla edellytyksillä hyvitys voitaisiin myöntää sekä laatia vaikutusarvioita erilaisista vaihtoehtoista.

Ammatillisen tutkinnon suorittaneen opintovelallisen keskimääräinen opintovelka oli vuonna 2021 keskimäärin noin 10 200 euroa. Noin 43 000 henkilöä suoritti pääsääntöisesti kolmevuotisen ammatillisen perustutkinnon 3,5 vuoden sisällä opintojen aloittamisesta. Läpäisyaste on siten 61 prosenttia ($43\,000/70\,000=61\%$) aloittajamäärän ollessa noin 70 000. Vuosittain valmistuu noin 28 000 ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osan suorittanutta opintotuen saajaa, joista opintolainaa on käyttänyt 11 600 opiskelijaa. Nykyisin korkeakoulututkinnon määräajassa suorittaneiden opintolainahyvityksen määrä on 2 500 euron ylittävästä lainan osasta 40 prosenttia. Jos hyvitys myönnettäisiin vastaavin ehdoin vuosittain noin 7 000:lle nykyisen läpäisyasteen mukaisessa määräajassa valmistuneelle ammatillisen tutkinnon suorittaneelle opintovelalliselle, menot olisivat vuosittain noin 21 milj. euroa ($3\,000\text{ euroa} \times 7\,000\text{ opintovelallista}$). Kustannusarvio on staattinen ilman nk. dynaamisia vaikutuksia esimerkiksi opintojen tehostumiseen tai työurien pitenemiseen. Todennäköisesti hyvityksen käyttöönotto voisi aluksi kasvattaa hyvitysmenoja lainan käyttöasteen kasvun vuoksi, mutta muutaman vuoden viiveellä

lainakanta pienentyisi lainahyvityksen vuoksi, mikä ehkäisisi valtion takausvastuusta johtuvien menojen kasvua.

Nykyjärjestelmässä on olemassa myös ammatillista tutkintoa suorittavan opintovelallisen taloudellista tilannetta turvaavia elementtejä, kuten korkoavustus, jonka kattavuutta voitaisiin parantaa esimerkiksi korkoavustuksen tulorajoja korottamalla. Nykyisin korkoavustusta maksetaan vain erittäin pienituloisille. Mahdollinen opintorahan tasokorotus puolestaan vähentäisi myös opintolainan käytön tarvetta ja siitä aiheutuvia velkaongelmia. Esimerkiksi 100 euron tasokorotus itsenäisesti asuvien täysi-ikäisten opintorahaan lisäisi opintorahamenoja vuositasolla noin 180 milj. euroa, josta ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden osuus olisi noin 32,4 milj. euroa.

Eduskunta on edellyttänyt koulutuspoliittisen selonteon yhteydessä, että hallitus käynnistää opintotukilainsäädännön kokonaisuudistuksen, jonka tavoitteena on mahdollistaa opiskelijoille riittävä toimeentulo opiskeluaikana ja opintojen tavoitteellinen eteneminen. Kokonaisuudistuksessa tulisi huomioida myös yhteys sosiaaliturvauudistukseen ja sen tavoitteisiin. Ammatillisen tutkinnon suorittaville suunnatun opintolainahyvityksen käyttöönoton edellytyksiä sekä muita vaihtoehtoja voidaan selvittää mahdollisen opintotukilainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Helsingissä 23. helmikuuta 2023

Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen

VN/3790/2023-OKM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Honkonen Petri 91276041D

2023-02-23